

20.8.2025

## **Avoimen hallinnon työryhmän 8. kokous**

Aika: 11.6.2025

Paikka: KEVA:n toimistorakennus, Unioninkatu 43, Helsinki, nh. Helsinki-tila

Paikalla olivat:

- Annina Heini, Kynnys ry
- Leealaura Leskelä, Selkokeskus (osa Kehitysvammaliittoa)
- Eevamaija Paljakka, MLL
- Virpi Dufva, työryhmän puheenjohtaja, Valli ry
- Maija Hyle, Diakonissalaitos
- Teemu Ropponen, Open Knowledge Finland
- Jarkko Laaksonen, Helsingin kaupunki
- Minna-Maija Väänänen, Ruokavirasto
- Peter Kariuki, oikeusministeriö
- Katju Holkeri, VM Avoim hallinto
- Pauliina Pussinen, VM Avoim hallinto
- Ira Alanko, VM Avoim hallinto
- Matti Kuivalainen, VM Avoim hallinto

### **1. Kokouksen avaus – Tervetuloa**

Varapuheenjohtaja Virpi Dufva puheenjohtajana avasi kokouksen klo 10:00.

### **2. Toimintaohjelman puoliväliarviointi**

Todettiin, että tämä kokous on työpajamainen Avoimen hallinnon kyselyn tuloksien läpikäynti, jonka tarkoitus on tunnistaa mikä on Avoimen hallinnon tila tällä hetkellä.

Ira ja Pauliina esittelivät Avoimen hallinnon kyselyn tulokset, joiden pohjalta käytiin keskustelua siitä, mitä tulokset käytännössä tarkoittavat Avoimen hallinnon työssä. Kysely osoitettiin valtion virastoille ja laitoksille, kunnille, maakunnille ja hyvinvointialueille (ml. HUS-yhtymä). Kysely toteutettiin huhtikuussa 2025. Vastaava kysely on toteutettu aiemmin vuosina 2017, 2020 ja 2023. Vastauksia tuli 128 kappaletta, joista vastausprosentti oli:

- Valtio: 50 % (+20 %-yksikköä\*)
- Kunnat: 22 % (+9 %-yks.)
- Hyvinvointialueet: 55 % (+22 %-yks.)
- Maakunnat: 17 % (-9 %-yks.)

Kokonaiskuvan osalta positiivisena asiana todettiin kasvaneet vastausmäärät, kun verrataan aiempiin kierroksiin. Keskusteltiin vastausajan kestosta ja voisiko viestintää vielä tehostaa, jotta kyselyyn tulisi enemmän vastauksia. Todettiin, että lähitulevaisuudessa Avoimen hallinnon viestinnässä voisi jakaa hyviä esimerkkejä siitä, miten jotkut organisaatiot hoitivat tiedon keruun kyselyä varten.

Kyselyn tulokset esiteltiin osioittain. Ensimmäisessä osiossa käsiteltiin vastauksia kysymyksiin:

- *Näkykö avoimen hallinnon edistäminen organisaationne strategiassa tai muussa keskeisessä dokumentissa/dokumenteissa?*
- *Miten tai kenelle avoimen hallinnon edistäminen on vastuutettu/organisoitu organisaatiossanne?*

- *Miten avoimen hallinnon edistämistä ja tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan organisaatiossanne?*

Tässä kohdin keskusteltiin demokratian tilasta ja siitä, mitä haasteita on näköpiirissä tulevaisuudessa. Keskusteltiin siitä, miten varmistetaan, että avoimen hallinnon periaatteet on omaksuttu läpileikkaavasti omaan toimintaan. Kiinnitettiin huomiota, että Avoimen hallinnon työ voisi näkyä konkreettisemmin esimerkiksi talousarvioissa, jotta näkyy, että avoimuutta edistetään konkreettisin toimin. Lisäksi puhuttiin missä määrin on ymmärrystä siitä, mitä Avoimen hallinnon työllä puolustetaan. Todettiin, että kysely on hyvä keino herätellä organisaatioita siihen, miten avoimen hallinnon työ voisi näkyä arjen käytännöissä. Yleisesti todettiin, että nyt eletään haasteellisia aikoja avoimuuden ja osallisuuden näkökulmasta.

Toisessa osiossa käsiteltiin vastauksia näihin kysymyksiin:

- *Onko organisaatiossanne avoimen hallinnon edistämiseen liittyvää verkostoa tai ryhmää?*
- *Onko henkilöstölle tukea avoimen hallinnon edistämiseen?*
- *Onko avoimen hallinnon periaatteita tai toimintatapoja esitelty organisaatiossanne?*
- *Onko organisaatiollanne ollut erityistä avoimen hallinnon viestintää tai kampanjoita?*

Keskusteltiin miten säästöpainee näkyvät organisaatioissa. Esimerkiksi organisaatioiden omien avoimen hallinnon verkostojen tai ryhmien määrä on laskenut (vain 9% vastaajista oli oman organisaation avoimen hallinnon verkosto tai ryhmä). Tosin jos avoimuuden edistäminen on juurtunut tekemiseen, sitten oman verkostoon tai ryhmään panostaminen ei ole tarpeen. Todettiin, että vastaajalla ei myöskään välttämättä ole näkyvyyttä koko organisaation rakenteisiin, joten kyselyn saatteessa olisi hyvä sanoittaa, että tarvitaan myös strategisen johtamisen vastuuhenkilön näkemystä vastauksiin, esimerkiksi ministeriöissä johdon esikunnan.

Kolmannessa osiossa käsiteltiin vastauksia näihin kysymyksiin:

- *Onko organisaationne käyttämää kieltä selkeytetty? Millä tavoin?*
- *Tarjoaako organisaationne aineistojaan ja/tai palveluitaan myös selkokielellä?*
- *Onko organisaationne internetsivuilla julkaistu selkokielistä sisältöä?*
- *Millä tavalla sosiaalista mediaa (some) hyödynnetään organisaationne viestinnässä?*
- *Mitä somen kanavia organisaationne käyttää?*

Heti alkuun todettiin, että teknisen virheen takia selkeän kielen kysymykseen ei tullut yhtään vastausta.

Keskusteltiin missä määrin vastaajat ymmärtävät selkeän ja selkokielen eron. Yleisesti todettiin, että selkeää kieltä tulisi olla enemmän. Selkokielen osalta kysyntä tiedolle ja osaamiselle on kasvussa. Tekoälyratkaisut eivät vielä pysty tuottamaan selkokielen ”käännöksiä”, eli osaavan ihmisen panos selkokielen tuottamisessa vielä oleellinen. Moni taho pohtii tuottaako sisältöjä selkeällä vai selkokielellä. Selkokeskuksen linjaus on, että selkokielisellä sisällöllä voi korvata kieliversioita, mutta on silti vaikea tehdä valinta mikä tie valitaan. Todettiin, että kohderyhmän tarpeet vaikuttavat siihen, mikä on paras ratkaisu (esim. paperittomat kielitaidottomat vs. Suomessa pidemmän ajan asuneet suomen kieltä jo opiskelleet). Lisäksi on harkittava antaako esimerkiksi vieraalla kielellä lähetetty kutsu tilaisuuteen käsityksen, että siellä on ko. kielen tulkki paikalla. Kieliversioille on tarvetta yhtä lailla kuin selkokielellekin. Tämä luo resurssipaineita viestintää toteuttaville tahoille. Loppujen lopuksi kieliversiot ovat helposti resurssikysymys.

Neljännessä osiossa käsiteltiin vastauksia näihin kysymyksiin:

- *Kuuletteko sidosryhmiä ja kansalaisia jo hankkeiden valmisteluvaiheessa?*

- *Onko panostettu suhteellisesti heikommassa asemassa olevien kuulemiseen/osallistumismahdollisuuksiin? (esim. lapset, nuoret, vammaiset, ikäihmiset, seksuaalivähemmistöt, syrjäseutujen asukkaat, maahanmuuttajat, jne.)*
- *Onko organisaationne vahvistanut virkahenkilöstön ja/tai työntekijöiden yhteyksiä kansalaisjärjestötoimijoihin osallisuuden edistämiseksi?*
- *Kehitättkö osallisuutta systemaattisesti myös organisaationne sisäisenä käytäntönä?*

Keskusteltiin näennäisosallisuudesta, josta tulee palautetta avoimen hallinnon tiimille eri kanavia pitkin satunnaisesti, mutta jatkuvasti. Osallisuuden vaikutukset pitäisi saada näkyvämmäksi, esimerkiksi onko osallisuusprosesseista kerätty tieto vaikuttanut päätöksentekoon. Tunnistettiin, että kansalaisyhteiskunnan toiminnan vaikuttavuutta on myös vaikea todentaa. Lakisääteisten neuvostojen lisäksi pitäisi olla useita eri kanavia ja keinoja rakentaa osallisuutta. Raja tiedottamisen ja aidon osallisuuden välillä tulkittiin häilyväksi. Osallisuuden varmistaminen riittävän aikaisessa vaiheessa koettiin tärkeäksi.

Viidennessä osiossa käsiteltiin vastauksia näihin kysymyksiin:

- *Miten olette hyödyntäneet Kansallisia dialogeja?*
- *Onko organisaatiossanne esillä mis- ja disinformaatio tai tekoäly ja sen eettinen hyödyntäminen?*
- *Oletteko mukana Avoin demokratia -verkostossa?*
- *Oletteko mukana avoimen hallinnon virkamiesverkostossa? (valtion organisaatioissa nimetty yhteyshenkilö)*

Todettiin, että Kansalliset dialogit eivät ole vielä tuttu kaikille ja niiden tunnettavuuteen tulee vielä panostaa. Tekoälyn etiikkaa pidettiin tärkeänä teemana ja sitä, miten sitä hyödynnetään vääristämään tietoa. Hybridivaikuttamisen torjumiseksi olisi hyvä järjestää tietoiskuja tekoälyyn ja väärään tietoon liittyen Avoin demokratia -verkostossa.

Lopuksi lyhyesti esiteltiin näiden kysymysten vastaukset:

- *Tekeekö organisaationne yhteistyötä tai käytännön tekoja avoimen hallinnon edistämiseksi kansainvälisesti?*
- *Hyviä käytäntöjä organisaatiostanne tai muita huomioita*

Todettiin, että kyselyn kautta tuli taas useita hyviä käytäntöjä ja tuli näkyväksi miten kansainvälisen yhteistyön kautta edistetään avointa hallintoa.

## 5. Muut asiat

Ei ollut muita asioita.

## 6. Seuraavat kokoukset

Seuraavat kokoukset järjestetään:

- Ke 10.9. 2025 klo 9.30–11.30
- Ke 10.12. 2025 klo 9.30–11.30

Kokous päätettiin klo 12:00.